



## Samenvatting

# Brand in zorgcentrum De Geinsche Hof:

Evaluatie van de gebeurtenissen en de aanpak van de brand op 27 juni 2011

20 februari 2012

## De aanleiding

Op 27 juni 2011 vindt in de vroege ochtend – en in aanwezigheid van veel cliënten en personeel – een brand plaats in zorgcentrum De Geinsche Hof in Nieuwegein (onderdeel van Zorgspectrum). De brand is zo ernstig dat de gehele locatie (138 cliënten) moet worden ontruimd. 52 personen worden onderzocht in een ziekenhuis. Een aantal personen kampt met fysieke klachten als gevolg van inhalatietrauma en psychische klachten als gevolg van de gebeurtenissen. Er zijn geen dodelijke slachtoffers gevallen en dat is in een situatie als deze zeker niet vanzelfsprekend. De locatie is na de brand tijdelijk onbewoonbaar. Cliënten worden noodgedwongen elders ondergebracht.

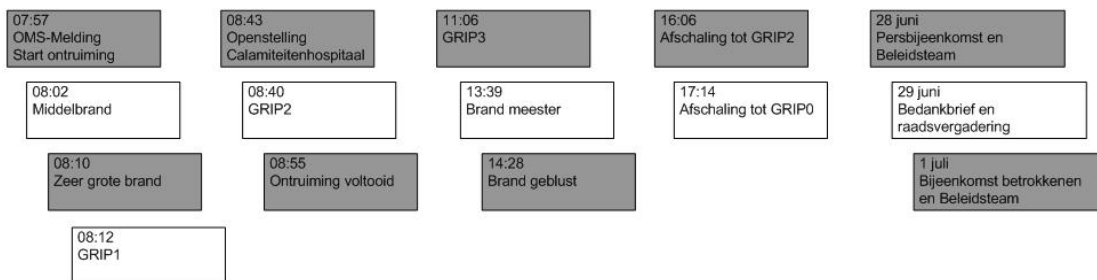
De impact van de brand op alle betrokkenen is groot. Cliënten hebben doodsangsten uitgestaan en indringende beelden gezien van de brand, de hevige rookontwikkeling en de massaal aanwezige hulpverleners en hulpverleningsactiviteiten. Onder de cliënten hebben de brand en de verhuizingen naar aanleiding van de brand voor angst en onrust gezorgd. Verwanten van cliënten hebben tijdens de brand en de ontruiming in angst gezeten over het lot van hun familielid. Personeel van De Geinsche Hof, professionele hulpverleners en omstanders zijn getroffen door de hulpeloosheid van de te evacueren groep mensen. Ingrijpend voor het personeel was dat tijdens de brand afgeweken moest worden van reguliere zorgnormen.

## Het onderzoek

In opdracht van de Veiligheidsregio Utrecht en de gemeente Nieuwegein onderzocht het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement de vergunningverlening en toezicht en de hulpverlening en het crisismanagement naar aanleiding van de brand.<sup>1</sup>

## Tijdslijn sleutelgebeurtenissen 27 juni 2011

Tijdslijn brand De Geinsche Hof



<sup>1</sup> In opdracht van Zorgspectrum onderzocht het COT het functioneren van de BHV-organisatie tijdens de brand. De onderzoeksresultaten zijn beschreven in een afzonderlijke rapportage.

## COT visie op brandveiligheid in de zorg

Het COT heeft oog voor de bijzondere uitdagingen rond brandveiligheid in de zorg. Wij werken vanuit de volgende visie:

1. Veiligheid is een aspect van kwaliteit;
2. Honderd procent veiligheid bestaat niet: het gaat om het beheersen van risico's;
3. Er zijn verschillende doelgroepen voor veiligheid die niet altijd tegelijk kunnen worden 'bediend': cliënten/patiënten, zorgpersoneel, bezoekers, ander personeel en 'de samenleving';
4. Er zijn verschillende 'vormen' van veiligheid die 'een balans' vergen: zorg- en medisch inhoudelijke veiligheid, veiligheid van hulpmiddelen en materialen, veiligheid van de omgeving en sociale veiligheid;
5. Veiligheid is één van de belangen naast andere belangen zoals passende zorg, passend behandel- en leefklimaat voor de cliënt, passende arbeidsomstandigheden en financiële mogelijkheden;
6. De kenmerken van de cliënt zijn van invloed op veiligheid: verminderde (lichamelijk en geestelijke) zelfredzaamheid en onvoorspelbaar gedrag inclusief mogelijk verzet bij ontruiming;
7. Brandveiligheid bestaat uit verschillende elementen: de mens (menskenmerken), de organisatie (procedures, plannen, taken, rollen), de bouwkundige en installatietechnische voorzieningen (gebouwkenmerken), het feitelijke gebruik van het gebouw en het repressievermogen van de brandweer.

## Het rapport

In het rapport komen de volgende onderwerpen aan de orde:

Voor de brand	Tijdens en na de brand
(Voorbereiding) BHV	Detectie en doormelding
Gebouw, populatie en zelfredzaamheid	Verkenning en brandbestrijding
Aandacht voor brandveiligheid binnen de instelling	Ontruiming
Brandmeldincidenten 2007-2011	Coördinatie en opkomst BHV
Gebruiksvergunning	(Eerste) hulpverlening
Controles	Contacten met de cliënten
Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)	Contacten met derden
Renovatie en nieuwbouw	Contacten met hulpdiensten
Afstemming met de brandweer	Rook- en brandontwikkeling
	Alarmering, opkomst en opschaling
	Verloop van de hulpverlening
	Organisatie
	Informatiemanagement
	Inzet Calamiteitenhospitaal
	Burgerparticipatie
	Zelfredzaamheid
	Afschaling
	Strafrechtelijk onderzoek

## Conclusies

*De crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Utrecht en de gemeente Nieuwegein heeft – in aanvulling op de inspanningen van De Geinsche Hof – bijgedragen aan de afhandeling van het incident. In het bijzonder op de plaats incident is een effectieve samenwerking tot stand gekomen tussen hulpverleningsdiensten en De Geinsche Hof. Ook op bestuurlijk niveau is een effectieve samenwerking tot stand gekomen. In de uitvoering van de werkzaamheden door de crisisorganisatie zijn op diverse onderdelen knelpunten geconstateerd. Deze knelpunten hebben geringe effecten gehad op het uiteindelijke resultaat.*

De ontruiming van De Geinsche Hof heeft geresulteerd in het in veiligheid brengen van 138 verminderd zelfredzame mensen. Er zijn geen dodelijke slachtoffers gevallen en dat is in een situatie als deze zeker niet vanzelfsprekend. Wel heeft een aantal personen (cliënten, maar ook andere betrokkenen) lichamelijk letsel opgelopen door het inademen van rook. De ontruiming is uitgevoerd met grote inzet van zorgpersoneel, professionele hulpverleners en omstanders. Dit onder – achteraf bezien – soms levensbedreigende omstandigheden. De onbekendheid met de indeling van het (complexe) gebouw en de hevige rookontwikkeling bemoeilijken de ontruiming. Mede door de relatief gunstige omstandigheden ten tijde van dit incident, zoals het tijdstip, de aanwezigheid van veel personen op het terrein en de weersomstandigheden, verloopt de ontruiming succesvol.

Het COT heeft geen onderzoek gedaan naar de oorzaak van de brand. Wel heeft het onderzoek een beeld opgeleverd van het verloop van het incident. Het is aannemelijk dat de brand is ontstaan als gevolg van dakdekkerswerkzaamheden op locatie De Geinsche Hof. Door de brand ontstaat hevige rookontwikkeling op het dak. De rook wordt aangezogen door de luchtbehandelingsinstallatie op het dak waardoor (relatief koele) rook gelijktijdig verschillende brandcompartimenten wordt ingeblazen. Dit is bepalend voor de ontwikkeling van het incident. Er ontstaat hierdoor een a-typisch incident. A-typisch, omdat de rook zich op een andere manier verspreidt dan bij een 'voorzienbare/reguliere' brandontwikkeling. Het feit dat het een a-typisch incident betreft, is van invloed op de reactie op de brand. Het is onder meer een bepalende factor bij de ontruiming: een totale ontruiming in plaats van een gedeeltelijke, horizontale ontruiming.

Het brandalarm van 10 juni 2011 had moeten leiden tot nadere maatregelen van zowel de zorginstelling (inclusief de projectorganisatie voor de renovatie) als de brandweer. Dit had mogelijk bijgedragen aan het voorkomen dan wel beperken van de gevolgen van de rookontwikkeling bij de brand.

De betrokken hulpdiensten en De Geinsche Hof zijn adequaat voorbereid op (brand)calamiteiten. Aan de (wettelijke) eisen op het gebied van (brand-)veiligheid is voldaan. Ook het toezicht door de gemeente is adequaat uitgevoerd. Op de dag van de brand is ruim voldoende BHV aanwezig (ten opzichte van de norm). Specifiek in verband met de renovatie is een aantal aanvullende maatregelen getroffen. Het incident maakt duidelijk dat de voorbereiding van betrokken partijen op incidenten vrijwel uitsluitend gericht is op een voorspelbaar incidentverloop. Ook voor vigerende wet- en regelgeving vormt een voorspelbaar incidentverloop de grondslag.

De samenwerking tussen De Geinsche Hof en de hulpverleningsdiensten op de plaats incident is goed verlopen. Er was sprake van een effectieve samenwerking tussen de hulpdiensten ter plaatse (het Commando Plaats Incident) en het locatiemanagement van De Geinsche Hof onder regie van de Leider CoPI. In onderlinge afstemming en samenspraak is een veelheid aan activiteiten uitgevoerd. Er hebben zich wel knelpunten voorgedaan in de crisisbeheersingsorganisatie, maar die zijn beperkt van invloed geweest op de uitkomsten van het incident. Er waren knelpunten rond registratie, opvang en in het informatiemanagement.

Een betere melding en intake hadden de opschaling van de hulpverlening bij dit incident kunnen versnellen. Om veel mankracht beschikbaar te krijgen is opgeschaald naar zeer grote brand. De besluitvorming hierover en de uitvoering van de opschaling hadden eerder in gang gezet kunnen worden. Bij de telefonische brandmelding van de instelling aan de meldkamer had de inschatting gemaakt kunnen worden dat een grote personele inzet van de brandweer noodzakelijk is.

De hulpverlening aan cliënten die uit De Geinsche Hof zijn geëvacueerd is goed tot stand gekomen. De kwetsbare groep cliënten is in de directe omgeving van De Geinsche Hof opgevangen. Met de inzet van hulpverleningsdiensten en vele betrokkenen is aan deze groep direct primaire zorg geboden (waaronder medicatie, kleding en geestelijke ondersteuning). Het

besluit om in een vroeg stadium het Calamiteitenhospitaal te activeren heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de effectieve hulpverlening. Naast het feit dat het activeren van het Calamiteitenhospitaal een aantal praktische voordelen heeft (concentratie van de gewondenpopulatie op één plaats, waardoor overige ziekenhuizen niet belast worden, etc.) biedt het Calamiteitenhospitaal belangrijke medisch-inhoudelijke voordelen. Ook bij dit incident moet worden geconcludeerd dat het verschaffen van slachtofferinformatie door ziekenhuizen aan de crisisorganisatie moeizaam verloopt.

## Aanbevelingen

Op basis van de conclusies komen wij tot een aantal aanbevelingen. Dit zonder de illusie te willen wekken dat daarmee alle risico's kunnen worden voorkomen. In het rapport zijn de volgende aanbevelingen uitgewerkt:

- 1) Ga na hoe dit incident zich verhoudt tot de bestaande en geplande activiteiten gericht op zorginstellingen zoals vastgelegd in bestaande beleidsdocumenten. Deze instellingen maken deel uit van het regionale risicoprofiel. Het vergt een heldere bestuurlijke keuze welke prioriteit dit risico krijgt en tot hoe ver de meer specifieke preparatie gaat. In dat licht bevelen wij ten minste het volgende aan:
  - a) Zorg ervoor dat er zo min mogelijk vertraging zit in de opschaling van brandweer en ambulancecapaciteit bij geverifieerde meldingen vanuit een zorginstelling.
  - b) Organiseer afstemming met zorginstellingen in de regio om de wederzijdse verwachtingen en rollen / mogelijkheden inzichtelijk te maken als het gaat om incidenten en crises. Er zijn voorspelbare raakvlakken waar duidelijkheid nodig is.
  - c) Leg de uitkomsten van b vast en communiceer dit met alle betrokkenen zodat dit deel kan uitmaken van de planvorming en opleiding. Dit is ook bruikbaar voor andere veiligheidsregio's.
- 2) De crisisbeheersingsorganisatie van de overheid is relatief beperkt 'op de proef' gesteld, met uitzondering van het CoPI en de inzet ter plaatse. Op basis van dit incident zijn onze aanbevelingen aan de crisisbeheersingsorganisatie dan ook gericht op enkele specifieke aandachtspunten: het hebben van inzicht in wat een ramp bij een zorginstelling betekent, het vullen van LCMS 'onder druk', de afstemming tussen Leider OT en Leider CoPI, de registratie en de communicatie (meer focus op handelingsperspectief).
- 3) Breng op landelijk niveau de ervaringen in, die in deze casus zijn opgedaan met de registratie van slachtoffers. Ook dit incident toont het belang van het niet alleen registreren van personen maar ook van bijzondere kenmerken (medicijngebruik, mentale / fysieke conditie, en dergelijke).

## Onderzoeksteam

Dit onderzoek is uitgevoerd door: J.G.H. Bos, drs. A.M.D. van Es en drs. M. Zannoni. Met medewerking van Mr. E.M.J. Verberne.

## Contactinformatie

Een hardcopy exemplaar van het rapport kan worden opgevraagd bij het COT via [cot@cot.nl](mailto:cot@cot.nl). Ook voor vragen of opmerkingen kan gebruik worden gemaakt van dit emailadres.